

Høreapparater - brukes de?

REDAKSJONELT

LAUKLI E

Høreapparatet er et relativt komplisert teknisk hjelpemiddel. Ikke bare blir selve teknologien stadig mer avansert og innbefatter nå digitale mikroprosessorer, noe som gir en mengde muligheter for spesielle tilpasninger, også bruken av høreapparatet krever mye av den hørselshemmede.

De vanligste former for hørselstap er av typen sensorineurogene eller, mer spesifikt, kokleære, dvs. det er skader i det indre øret. Disse skadene medfører ikke bare redusert styrkeoppfattelse av lyden og redusert dynamikkområde, kanskje viktigere er redusert funksjon vedrørende frekvens- og tidsoppløsning. Dette er kritiske faktorer for å oppnå tilstrekkelig god forståelse av tale.

Bruken av høreapparat medfører dermed ingen fullstendig gjenoppretting av en hørselsskade, og høreapparatet er kun et hjelpemiddel til en delvis funksjonsbedring. Høreapparatet er dessuten et relativt kostbart hjelpemiddel, og myndighetene er følgelig interessert i å se på hvilke tiltak som kan iverksettes for at de ca. 130 mill. kroner som årlig bevilges til slike høreapparater, anvendes på en fornuftig måte.

I en artikkel i dette nummer av Tidsskriftet (1) diskuteres den utbredte oppfatning at tildelte høreapparater benyttes i relativt liten utstrekning. Resultatene av undersøkelsen som beskrives i artikkelen gir et noe annet bilde. Ca. 50% av de forespurte benyttet apparatene mesteparten av dagen, mens bare ca. 15% angav at apparatene overhodet ikke ble benyttet. Pårørendes opplysninger støttet utsagn fra brukerne. Forfatteren mener derfor at bruksfrekvensen er høyere enn antatt. Det ble funnet at brukshyppigheten var jevnt fordelt på alle grader av hørselstap. Dette er noe uventet, da det har vært en utbredt oppfatning at mennesker med større hørselstap bruker høreapparat hyppigst (2). Audiogrammets konfigurasjon er også avgjørende. De med bratte diskanttap, som man blant annet finner ved støyskader, benytter høreapparat i mindre grad enn dem med flatere audiogram (3).

Ser man på litteraturen fra de siste ti årene, angis andelen som bruker høreapparat mesteparten av dagen til mellom 53% og 73% (4-7). Enda flere bruker apparat daglig, men bare deler av dagen. I de samme undersøkelsene ble 7-8% angitt som ikke-brukere. Tall fra litteraturen er dermed mer positive enn denne undersøkelsen fra Sogn og Fjordane.

Undersøkelser omkring brukstid kan være beheftet med usikkerhet, men det finnes på markedet et høreapparat som kan måle den reelle brukstid. Undertegnede har vært med på en undersøkelse som viste at det til dels er store avvik mellom det en bruker angir f.eks. gjennom et spørreskjema og virkelig brukstid (upubliserte data).

Mye tyder på at negative holdninger til høreapparat er årsaken til at ikke alle bruker det (8).

En oppfølging med fornyet rådgivning kan endre en slik holdning. Det er også studier som viser at nytten av høreapparat øker med brukstiden (9). Det er derfor viktig at apparatet ikke legges bort umiddelbart etter tilpasning.

Det er i flere undersøkelser angitt at årsaken til manglende bruk kan ligge i at apparatene er defekte eller at brukerne ikke klarer å betjene dem. I en studie hvor over 4000 ble innkalt til kontroll, hadde 60% defekt apparat, og de fleste apparatene var nyere enn fire år (10). En annen studie viste at kun 32% var fullt fortrolig med betjening av apparatet (11). Det finnes også studier som har vist at verken veiledning før tilpasning eller kurs, ev. telefonkontakt, etter tilpasning hadde noen vesentlig betydning for bruksfrekvensen.

I Breidablikks undersøkelse angav kun 18% behov for mer oppfølging, men 58% ville takke ja til kurs, riktignok uten tro på at dette ville bety noen økning av bruksfrekvensen!

Av det totale antall mennesker med nedsatt hørsel her i landet (ca. 6-8% av befolkningen) antar vi at kun halvparten vil kunne dra nytte av høreapparat. Dette henger sammen med at de lette hørselstap, som utgjør en vesentlig andel, ikke gir så store problemer i forhold til de problemer det medfører å benytte høreapparat (kunstig lyd, betjeningsvanskeligheter, batterikostnader). Når det gjelder nye høreapparatbrukere, er min erfaring at det ikke er mye skepsis hos dem som kommer til høresentralene. Vi møter oftere en urealistisk forventning om en normalisering av hørselen.

Høreapparatene har gjennom de siste årene fått endret teknologi, og de har uten tvil fått en bedre kvalitet. Tilpasningsprosedyrene har endret seg vesentlig, og selv om metodikken ikke er enklere enn tidligere, har vi grunnlag for å tro at kvaliteten på utprøvingene i dag er bedre enn før. Det er derfor lite som tilsier at bruksfrekvensen skulle være lavere i dag enn tidligere. Vi har videre grunnlag for å tro at aktiv oppfølging vil være av stor verdi for å sikre at apparatene holdes i jevnlig bruk i tiden etter tilpasningen. Dette kan også ha en holdningsskapende effekt.

Einar Laukli

LITTERATUR:

1. Breidablikk H-J. Høreapparater hos eldre - ikke bare i skuffen! Tidsskr Nor Lægeforen 1998; 118: 1414-6.
2. Berger KW, Hagberg EN. Hearing aid users' attitudes and hearing aid usage. Monographs in Contemporary Audiology 1982; 3 (4): 1-24.
3. Ovegård A, Ramström A-B. Individual follow-up of hearing aid fitting. Scand Audiol 1994; 23: 57-63.
4. Parving A, Philip B. Use and benefit of hearing aids in the tenth decade and beyond. Audiology 1991; 30: 61-9.
5. Parving A, Boisen G. In-the-canal hearing aids: their use and benefit for the younger and elderly hearing-impaired. Scand Audiol 1990; 19: 25-30.
6. Gimsing S. Utilization of hearing aids issued by the public health service. Scand Audiol 1992; 21: 177-83.
7. Klingler MS, Millin JP. Trends in hearing aid user habits one year post-fitting. Hear J 1990; 43(2): 30-4.
8. Brooks DN. The effect of attitude on benefit obtained from hearing aids. Br J Audiol 1989; 23: 3-11.
9. Turner CW, Humes LE, Bentler RA, Cox RM. A review of post research on changes in hearing aid benefit over time. EarHear 1996; 17 (suppl): 14-28.
10. Parving A, Sibelle P, West H. An audit of hearing aid quality in Denmark. Br J Audiol 1992; 26: 239-44.
11. Gimsing S. Høreapparatbenyttelse og betjeningsfærdigheter. Ugeskr Læger 1995; 157: 6993-6.

Publisert: 17. oktober 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI:

